

Nacsinák Gergely András

JÖNNEK-MENNEK

2023-05-29 | **ESSZÉ, HORGAS BÉLA MŰVEIHEZ**

*„Szakadatlanul vonulnak:
felhők, fák, asszonyok.”*

Meg lehetne írni ezt a dolgot hosszan is – csak hogy nem igazán hiszek a terjedelemben.

Ezt a különös dolgot, az átmenetiséget a versben.

Meg lehetne írni aprólékosan, hivatkozásokkal megspékelve – csak hogy bizonyos körülmények esetén a filológiai pontosságban sem hiszek.

Ehelyett inkább csak tűnődöm. Ha élne, nyilván restelném fölvetni neki. Hogy azt figyeltem meg, verseiben mintha feltűnően sokszor köszönné vissza egy motívum, sokféle alakban, de fölismerhetőn – az átmenet motívuma. Vagy csak időről-időre

hangsúlyossá válik. A világ dolgai mindig épp érkezőben vagy távozóban vannak, és ez a két mozgás nemritkán egybeesik.

*Vékony zászlókkal jön az ősz,
és horpadt trombitákkal,
nőekkel, ágyúkkal, vonító kutyákkal;
csörtetve vonul egész éjjel
a zsákarcú kormos sereg;
nézlek s nem értem félelmedet,
nézlek s nem pattannak belőled
apró lángok, hogy kifényesedj;
csak hánykódunk, míg tart az átváltozás,
féreg és rózsza emeli bennünk
követelő homlokát.*

Az ember tehát átmeneti lény, vándorúton féreg és rózsza között, vagy talán inkább ingázva közöttük, hol inkább ez, hol amaz. Az ember vándorút, féregrózsza, rózsaféreg, is-is, sem-sem. Nem csoda hát, ha a nyelv, amelyet használunk, amikor igazán hű

önmagához – például a költészetben –, szintén átmenetté válik. És ha a vers csakugyan a szó átváltozása, a nyelv önleplezése, akkor a versnek is az átmenetiségről, vagy még inkább az átmenetiségből kell megszólalnia.

*Kanyarog a kő,
sötétedik a pára.
Ráragad a por koronámra,
szemembe hull,
tántorog a trombita hajléktalanul.
Fekete kalapos férfi, bejön a képbe.
Eltűnik, mire ideérne.
Változás.*

Ablakok, ajtók, ki-, be, az átnézés, az átlépés alkalmi; aztán séták, vonat-utak, vált(ak)ozó évszakok; és persze hullámok, amelyek visszaköszönnek, visszaverődnek mindenhol és mindenütt.

A versen átmennek a szavak.

Nem telepednek meg benne, nem fészkelik el magukat otthonosan a versben, nem ragadnak bele, nem kötnek vagy süppednek bele, mint az megtörténik a közterületeken vagy a kényelmes köznapi kifejezésekben. Nem is válnak építőkövekké, az elbeszélés habarcsává, mint a prózairodalomban, hogy létrehozzák és összefogják egy-egy regény hatalmas épületét. Nem rozsdásodnak; a versben a szavak mindig forrásban vannak, tüzet fognak és nem hamvadnak. A nyelv a költészetben valahogy mindig képlékeny marad. A versben a szavak átmenetiek.

De hová mennek át, hová tartanak a szavak?

Egyáltalán nem biztos, hogy ez megmondható. Vagy hogy mindenáron meg kell mondani. Talán csak az számít, hogy tartanak valahová, nem telepsznek meg önelégülten az emberben, olvasva és újraolvasva mindig az a benyomás – vagy inkább sejtelem – vesz erőt rajtunk, hogy jön-megy, úton van a nyelv, és vele mi magunk is, ami annyit tesz, hogy igenis van út, igenis van hová, valahová menni még. A versben úgy viselkedik minden egyes szó és sor és szakasz, nemkülönben a versegész, mintha szélrózsa volna: ahelyett, hogy egyetlen pontra mutatna – megnyugtatóan és lemondóan –, a jelentésre tudniillik, egyszerre merőben különböző irányokba, mindenfelé mutat, mindenüvé útnak indít.

*Átmegyek a kötélből vert hidakon,
látom a többiek tekintetét a tornyokon,
lehajlok a víz színére, hogy érintsem az eget*

*s elvegyülve a föld morajló kórusában,
mondom én is az éneket:
vágom a földet, gyűjtöm a nappalokat,*

*hogy gazdag legyek, de egyszerű,
ha létezésem rejtett formája befogad.*

kép | adobe.com